

گذری بر یکی از زیر مجموعه‌های کلیدی معاونت مهندسی وزارت نفت

مدیریت دارایی‌های فیزیکی

ضرورتی انکارناپذیر

مشعل از مفهوم مدیریت دارایی‌های فیزیکی در فضای صنعت نفت ایران همسوا با تحولات حوزه‌های فنی و مدیریتی در این صنعت به شکل فزاینده‌ای در حال افزایش است. وزارت نفت جمهوری اسلامی ایران نیز با ایجاد ساختار اولیه در زیر مجموعه معاونت مهندسی وزارت نفت تحت عنوان اداره کل نظام مدیریت دارایی‌های فیزیکی، اراده خود را به منظور بهره‌گیری هرچه بیشتر از این اثر به خوبی نمایان کرده است. محمد کاظم پورجرمی، مدیر کل نظام مدیریت دارایی‌های فیزیکی - معاونت مهندسی، پژوهش و فناوری وزارت نفت در گفت و گو با مشعل، به تبیین مفهوم مدیریت دارایی‌های فیزیکی، روند طی شده تا پیش از استقرار مدیریت فیزیکی و همچنین ضرورت و جرایم استقرار آن پرداخته است. او با اشاره به اینکه در سال گذشته و برای مدیریت تجهیزات و دارایی‌ها، راهکارهای فنی و مدیریتی متعددی در وزارت نفت و شرکت‌های زیرمجموعه آن به کار گرفته شده است که در نگاه اول همسوئی زمانی یا موضوعی مطرح در مدیریت دارایی‌های فیزیکی دارند، در بیان فواید استقرار این مدیریت می‌گوید: «گاهی کلی به وضعیت دارایی‌ها و سطح تکنولوژی آن‌ها و همچنین جانشی‌های موجود در صنعت نفت و گاز کشور در بخش نامین تجهیزات و با سایر بخش‌های مرتبط با دارایی‌های فیزیکی در حال حاضر صنعت نفت نشان می‌دهد استقرار مدیریت دارایی‌های فیزیکی به صورت ضروری انکارناپذیر است. منتن این گفت و گو در ادامه می‌آید:

گرفته شده است. در این رویکرد سازمان‌ها صرفاً در پی حصول اطمینان از وجود سازوکارهای واکنشی (Reactive) مونتر و پویایی بودند که شکست (Failure) و یا غیر عملیاتی شدن یک تجهیز را به صورت نظام‌مند مورد بررسی و بگیری قرار داده و به سرعت و با کیفیت مطلوب به حالت عملیاتی بازگردانند. در این حالت تمام تلاش‌ها صرفاً معطوف به بهبود کیفیت و سرعت یادشده اختصاص می‌یافت نکته حائز اهمیت در این رویکرد آن است که فعالیت‌ها صرفاً به صورت واکنشی به شکست‌ها و رخدادها تعریف می‌شدند پس از آن و به عنوان داخلی بهبود یافته مهندسی نگهداشت (Maintenance Engineering) و پس از آن مهندسی قابلیت اطمینان (Reliability Engineering) مورد توجه قرار گرفتند که در آن سازمان‌ها به دنبال راه‌حلی برای به حداقل رساندن شکست‌های تکرار شونده بودند. استفاده از تکنیک‌هایی همچون نگهداشت مبتنی بر قابلیت اطمینان (RCM) را می‌توان یکی از محصولات این تغییر رویکرد دانست. نکته جالب توجه در این مقطع افزایش دامنه کاربرد مدیریت دارایی‌ها از نگهداشت (Maintenance) و افزودن شدن عملیات (Operation) به آن بوده است که در آن تلاش می‌شود رخدادها و حوادث به صورت پیشگیرانه (Preventive) به حداقل ممکن کاهش یابند.

اضافه شدن دیدگاه‌های «هزینه کل مالکیت» (Total Cost of Ownership) منجر به افزودن شدن رویکردهای چرخه عمر به دیدگاه‌های قبلی و به وجود آمدن دوره جدیدی با عنوان مهندسی دارایی‌ها (Asset Engineering) شد. در این مقطع تلاش می‌شود مهندسی به عنوان یک دیدار تمام‌مکان و ویژه و راه‌حل نهایی در مدیریت دارایی‌های فیزیکی مورد توجه قرار گیرد. بهدین است در این میان شاخه‌های مختلفی زیرمجموعه مهندسی «مهندسی» گام‌یادون توجه به اهداف و سیاست‌های سازمان، هر کدام در تلاش جهت دستیابی به اهداف کوتاه‌مدت خود و آبیات خود به عنوان مهم‌ترین و مونترترین راه‌حل مهندسی بوده‌اند. بخش‌های مختلفی گام در رقابت برای جذب بیشترن منابع از سازمان بوده‌اند که در مواردی بهبود کارکرد یک بخش منجر به کاهش خروجی بخش دیگر و در نتیجه دست رفتن بخشی از منابع سازمان می‌شد. نتیجه این نوع نگرش در سازمان در نهایت به افت مدیریت از سند سازمان به اولویت‌دهی یکی از بخش‌ها (در اکثر موارد بخش تولید) به سایر بخش‌ها و اتخاذ تصمیم‌هایی با محوریت و متمایل به نظرات همان بخش می‌انجامید.

ابتدا اشاره کنیم که مدیریت دارایی‌های فیزیکی چه مفاهیم و موضوع‌های جدیدی را دربر می‌گیرد و چگونه قابل تعریف است؟ مدیریت دارایی‌های فیزیکی بر اساس تعریف موجود در استاندارد ایزو ۵۵۰۰۰، فعالیت‌های هماهنگ سازمان به منظور تحقق ارزش (Value) از دارایی‌ها در نظر گرفته می‌شود. اولین مواجهه منطقی با این تعریف آن است که آیا در گذشته سازمان برای تحقق ارزش از دارایی‌های خود حرکت نمی‌کرده‌اند؟ پس از این، دارایی‌های یک سازمان «مدیریت نمی‌شده است» برای پاسخ به این پرسش‌ها باید نگاهی گذرا به مسیر تکاملی رویکردهای موجود در چگونگی برخورد با تأسیسات، تجهیزات و دارایی‌های فیزیکی شرکت‌های نفتی در سال‌های گذشته داشته باشیم.

با این اوصاف مسیر تکاملی رویکردهای موجود در برخورد با تأسیسات، تجهیزات و دارایی‌های فیزیکی شرکت‌های نفتی در سال‌های گذشته چگونه بوده است؟ در سال‌های گذشته و برای مدیریت تجهیزات و دارایی‌ها، راهکارهای فنی و مدیریتی متعددی در وزارت نفت و شرکت‌های زیرمجموعه آن به کار گرفته شده است که در نگاه اول همپوشانی زیادی با موضوع مطرح در مدیریت دارایی‌های فیزیکی دارند. هر چند ممکن است دست‌نهایی تغییرات رویکردهای موجود در این حوزه به صورت دوره‌های مختلف زمانی یا مرزهای مشخص غیرممکن باشد، اما از نظر تبیین بهتر موضوع فعالیت‌ها و اقدام‌های مرتبط با مدیریت دارایی‌ها در صنعت نفت را به صورت موضوعی و در مقاطع مختلف می‌توان اینگونه بیان کرد که «عملیات نگهداشت (Maintenance Execution)» به عنوان ابتدایی‌ترین راه‌حل موجود در حوزه دارایی‌های سازمان در نظر

